

Executive summary

Hemmet - framtidens plats för vård och omsorg

Rapport för projektet:
Ordnat införande av digitala produkter och tjänster

2019-04-02

Hemmet – framtidens plats för vård och omsorg

Bakgrund

Projektet Ordnat införande av digitala produkter och tjänster (2017-2019) syftar till att underlätta införandet av digitala produkter och tjänster i hälso- och sjukvården och därmed bidra till ökad tillväxt hos små- och medelstora företag samt att bidra till Vision e-hälsa 2025.

I projektets första rapport "Tydligare spelregler och samordning av krav"¹ belyses olika aktörers utmaningar och syn på vad som hindrar införande av digitala tjänster i hälso- och sjukvården. Rapporten innehöll också förslag på åtgärder.

Hemmonitorering ställer krav på samordning och ett ordnat införande

Utgångspunkt för rapporten är strukturförändringen att vård och omsorg i allt större omfattning sker i hemmet. En viktig förutsättning för den utvecklingen är att nya former för vård och omsorg med digitala tjänster för egenvård, självmonitorering och monitorering på distans införs. Digitaliseringen ger oss verktyg, men för att lyckas med transformationen krävs att infrastruktur och ett antal förmågor finns på plats.

Förmågor och infrastruktur som krävs för att dra nytta av digitala tjänster inom omsorg samt hälso- och sjukvård.

Rapporten tar upp frågeställningar kopplat till nivåerna 2 och 3 i bilden ovan. Fokus ligger på digitala tjänster som används av patienter och som ordinerar, förskrivs eller rekommenderas av vård- eller omsorgsgivare. Det handlar om digitala tjänster som innehåller appar och/eller hårdvara som hjälper individer med kroniska sjukdomar att bättre hantera sin sjukdom. Det kan också handla om sensorer som möjliggör för vårdgivare att hålla patienter under uppsikt på distans eller om behandlingsstöd för att lotsa en patient mellan behandlingar. Till detta kommer olika typer av så kallad välfärdsteknik som innefattar till exempel digitala lås, gps-larm och monitoreringssystem som övervakningskameror och kommunikationsverktyg som kommunerna använder hemma hos brukare.

I rapporten belyses områden som behöver utvecklas för att välfärdsteknik, hemmonitorering, egenvård och behandlingsstöd med hjälp av digitala tjänster ska fungera optimalt för alla parter. Fokus ligger hur distribution, installation, support och utbildning av de digitala tjänsterna ska ske; med andra ord hur logistiken av tjänsterna ska ske och vem som ansvarar för vad. Behovet av samordning kommer vara stort i den framtida digifysiska vården.

¹ <https://skl.se/halsasjukvard/ehalsa/standardiseringinformatik/ordnatinforandedigitalatjanster.15226.html>

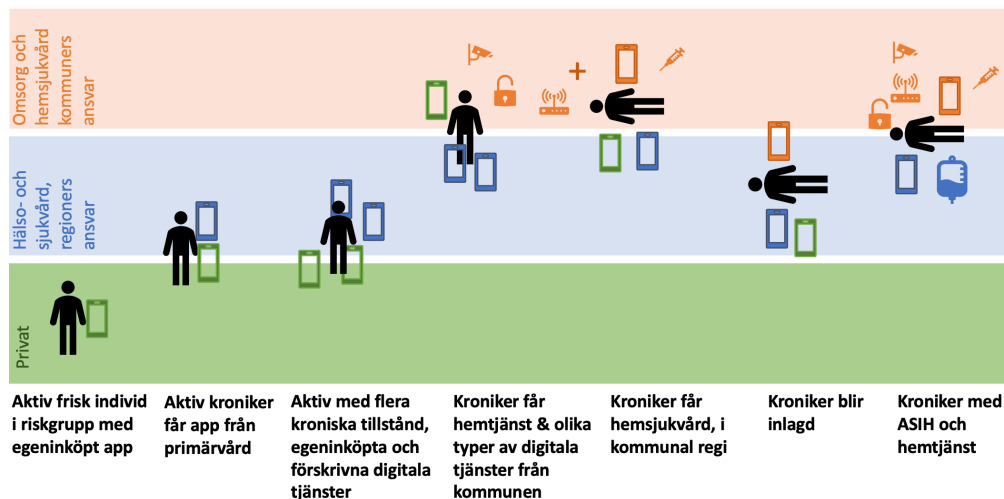

Illustration av hur det i en nära framtid kan se ut för en person som över tid har olika vård- och omsorgsbehov.

Samordning är en knäckfråga eftersom gränserna mellan regiondriven hälso- och sjukvård, kommunal vård och omsorg samt privat vård i det här sammanhanget kan skapa problem ur ett patient-/brukarperspektiv när verksamheterna överlappar varandra. Risken är stor att problemen ökar när alltmer ska ske i hemmet om de olika digitala tjänsterna och produkterna inte har en samlad lösning för logistik. Allt som hör till vårdens och omsorgens hemmateknologi kommer att behöva koordineras.

Samordningsproblematiken försvåras av att digital vård och omsorg i hemmet benämns olika bland huvudmännen. Det saknas ofta tydliga, gemensamma definitioner.

Hjälpmiddelscentraler och apotek lyfts fram som tänkbara, intressanta aktörer för försäljning, distribution, installation och underhåll. I rapporten beskrivs deras roller idag och hur dessa skulle kunna utvecklas framgent. Redan idag sker samarbeten mellan kommuner och regioner kring vissa typer av hjälpmedel, där hjälpmedelscentralerna fungerar som nav. Apotekskedjornas ökade samarbeten med digitala vårdgivare gör apoteken alltmer integrerade i vårdkedjor och möjliggör en koppling mellan det digitala och fysiska.

Slutsatser och rekommendationer

Rapporten avslutas med ett antal slutsatser och rekommendationer.

Den övergripande slutsatsen är att kommun och region behöver samordna sig kring digitala vård- och omsorgstjänster för att den nya digitala, platsberoende vården ska fungera i hemmet hos patienter/brukare. Nya organisationsformer krävs troligen också för att dra nytta av de möjligheter som digitaliseringen ger. Hjälpmiddelscentraler lyfts som ett möjligt framtida nav även för digitala hjälpmedel. Apoteken är en annan aktör som skulle kunna ta en roll här, dock behöver ett antal nya förutsättningar då vara på plats.

Rekommendationerna bygger på vad som skulle kunna skapa rätt förutsättningar för att digitala tjänster ska kunna införas på ett sätt som är ordnat ur både patienternas/brukarnas samt vårdens och omsorgens perspektiv.

Åtgärder för ledningar inom regioner och kommuner:

- gemensamt sortimentsarbete, förslagsvis inom ramen för befintlig samverkan för hjälpmedelssortiment
- gemensamt arbete avseende distribution, installation, utbildning, support och eventuellt rekonditionering. Det är lämpligt att utgå ifrån om det digitala stödet i hemmet (medicinskt, tekniskt eller analogt) ska distribueras, hur det uppdateras, om det ska samlas in och återanvändas eller återvinnas
- utgå ifrån ansvaret för medicinsk teknologi i vården (SOF 2008-1) och klargör hur regionens och kommunens ansvar ska koordineras
- påbörja klassificeringsarbete som möjliggör snabb identifikation av vilka produkter, oavsett huvudman som kräver hög säkerhet i elförsörjning och hög grad av stabilitet i nätverket.

På statlig nivå kan följande åtgärder stödja en god vård i hemmet:

- se över lagstiftning så att uppdelningen i välfärdsteknik och medicinsk teknik inte skapar konflikter i ansvar och koordination. Lagstiftning om koordinationen bör utgå ifrån hemmet och behovet eller kravet på access eller kapacitet i hemmet. (Samordningen bör alltså inte enbart gälla medicintekniska produkter enligt SOFS 2008-1, utan all teknologi i hemmet.)
- utarbeta gemensamma planer för infrastruktur (fiber etcetera). Detta underlättas förmodligen då landstingen nu blivit regioner och övertagit ansvar för bland annat bredbandssamordning från länsstyrelsen. Lagstiftning eller ekonomiskt stöd för samlad utbyggnad
- utöka den digitala basen för hela Sverige. Kommuner och regioner ska båda sköta vård och omsorg i patientens/brukarens hem. Därmed blir det viktigt att skapa en gemensam infrastruktur. Gemensam referensarkitektur som tagits fram i samverkan mellan regioner (och i framtiden kommuner) måste bli obligatorisk att följa (en lagstiftningsfråga för staten) och eventuellt behövs även gemensamma lagringslösningar (statlig fråga alternativt överenskommelse mellan kommun och region).

Som ett nästa steg för regioner och kommuner:

- utred om primärvården och specialistsjukvården borde få nya ansvar för distansvård där sjukhusen får ansvar för vissa patientgrupper som idag hör till öppenvården
- utred hur hemmonitorering kan organiseras i samverkan mellan kommuner och regioner.